

ISTRAŽIVANJA U PREDŠKOLSKOM VASPITANJU I OBRAZOVANJU

teorija

STRUKTURA RADA I APA 6 STANDARD I OSTALI STANDARDI
CITIRANJA

3.3.2021.

Šta su APA standardi za pisanje naučnog i stručnog rada?

- APA standardi (American Psychological Association) su u svetu najčešće korišćen način citiranja i navođenja izvora. Pisanje u APA format je jednostavno, stilski čisto i terminološki precizno. Veoma važno je da studenti usvoje ove standarde za pisanje seminarskih radova i završnog rada, ali i budućih istraživačkih radova, stručnih i naučnoistraživačkih članaka u cilju praćenja savremenih tokova u korektnom pisanju, pripremi i publikovanju radova.

Neka pravila koja se odnose na pravila kvalitetnog pisanja

- Tekst treba učiniti razumljivim i dostupnim što većem broju korisnika.
- Tekst treba pisati složen u *ideje*.
- Citate o zadatoj temi treba unositi sa obaveznim povezivanjem sa problemom na koji se istraživanje odnosi.
- Naslove i podnaslove treba povezati sa zadatom temom istraživanja.
- Treba izbegavati objašnjavanje statistički neznačajnih nalaza
- Nužna je kvalitetna povezanost između nađenih činjenica i interpretacije koju autor izvodi.

- Ne treba napuštati generalnu nit u razjašnjenju fenomena koji se istražuje ili analizira.
- UVEK se mora citirati po jednom (započetom) standardu, APA ili nekom drugom.
- Odmah nakon naslova ne treba počinjati nabrojanja.
- Tekst nakon naslova kao ni pasus ne treba počinjati citatom.
- Značajne naslove treba postaviti na zaglavlje neparne stranice.
- Tabele i grafikone **ne stavljati** odmah **ispod naslova u/ili na kraju naslova**.
- Tabele, slike, grafikoni i sheme ne mogu ići jedna za drugom, već treba da „plivaju“ unutar teksta.

- Iz velikog broja statističkih podataka treba izdvojiti i razjasniti samo one najvažnije.
- Instrumenti moraju da budu validni i pouzdani za dati fenomen .
- Nalazi treba da budu izvedeni na osnovu čvrste metodološke aparature, a varijable jasno ukrštene i razjašnjene.
- Istraživanjem se mora dati i ponuditi potpuno objašnjenje hipoteza, kao i doprinos tumačenju istraživanog fenomena.

- Uzorak mora da bude reprezentativan za populaciju na koju želimo da generalizujemo nalaze.
- Treba odgovoriti na pitanje kakav je doprinos tog istraživanja u objašnjavanju fenomena u odnosu na druga tangenta istraživanja.
- Autor ne treba da bude skroman i minorizuje svoj rad.
- Nije nužno treba slediti ritual tradicionalne metodologije po modelu: problem, predmet i značaj istraživanja, hipoteze, pohipoteze, cilj i zadaci istraživanja.
- Empirijska istraživanja su originalni radovi i treba ih predstaviti u onom u čemu su izvorni, u čemu se razlikuju od drugih radova, ali i u onome u čemu se znatno podudaraju sa drugim nalazima ako te podudarnosti doprinose razjašnjenju fenomena.
- Pregledni radovi najčešće sadrže kritičku evaluaciju istraživanja i materijala koji su već publikovani. Osnovni cilj je ukazati na zakonitost u slaganju drugih istraživanja i stanovišta raznih autora i autoriteta, ali i na slabosti tih drugih radova.

- U pisanju teoretskih radova treba citirati samo relevantne teoretske i istraživačke radove koji doprinose razjašnjenju postavljenog teoretskog fenomena.
- U pisanju teoretskih radova potrebno je citirati aktuelne radove u skladu sa najnovijim naučnim spoznajama.
- U obradu je potrebno uzeti samo relevantne teoretske i istraživačke radove koji doprinose razjašnjenju postavljenog teoretskog fenomena.
- Potrebno je postaviti jasne i nedvosmislene kriterijume za opservaciju teoretskih i istraživačkih doprinosa zadatoj temi.
- Ako je metodološki, rad treba da predstavlja novinu u metodologiji ili da da adekvatne dokazane kritike postojećih metodoloških rešenja.
- Metodološka aparatura mora da bude jasna, argumentovana i nedvosmisleno primenljiva.

- Metodološki rad mora da prezentuje dovoljno detalja kojima se objašnjava fenomen ili dokazuje teza, odnosno nalaz istraživanja.
- Rad treba da se fokusira na suštinu, a sve suvišne podatke, nalaze ili citate treba izbeći.
- Rad treba da ponudi metodološku aparaturu koja će omogućiti obnovljivost istraživanja odnosno dokazivanja iznesenih postavki.
- Instrumente i priloge koji se ne mogu lako uklopiti u tekst treba dati u priložima, posebno ako oni opterećuju čitljivost, sažetost i jasnoću teksta.

- Naslov rada treba da sadrži glavnu ideju kojoj je rad posvećen.
- Dobar naslov je kratak i atraktivan.
- U naslovu izbegavati skraćenice.
- Ime i prezime autora u otvorenom tekstu treba navesti u punoj formi.
- Heder (header) i futer (footer) treba da sadrže informacije o autoru, odnosno o tekstu, tako da olakšavaju prolazak kroz tekst.

- U hederu može biti maksimalno 50 znakova uračunavajući slova, interpunkciju i prostor između znakova.
- Ni u kom slučaju apstrakt ne treba da ima sadržaje ili činjenice kojih nema u radu.
- Tačnost apstrakta omogućuje da čitalac ispravno sagleda svrhu i sadržaj rukopisa.
- Apstrakt je svojevrsna vrsta malog ogledala u kome se sagledava celokupni rad.
- Broj reči u apstraktu određuje redakcija za svaki naučni časopis, ali u APA standardima stoji da to ne sme biti više od 150 reči.
- Neevaluativnost ili nepristrasnost podrazumeva da tekst nema komentare ili vrednosne ocene koje glorifikuju ili minorizuju nalaze istraživanja ili ponuđena rešenja u tekstu.

- Treba pisati u pasivu u aktivu.
- Problem istraživanja treba iskazati jednom sentencom, ako je to moguće.
- Za opis uzorka dati ključne podatke koji se odnose na sve ili većinu ispitanika.
- Prikazati nalaze ali i njihove implikacije što konkretnije, jasnije i eksplicitno.
- Dati ideje za nova istraživanja, ako je to moguće.
- Dobar uvod daje čitaocu odgovore o smislu rada, o tome šta rad donosi i šta otvara kao novi problem. Sve to u najkraćoj formi.
- Treba poći od pretpostavke da je čitalac upoznat sa baznom problematikom, tj. da je iz struke jer su naučni radovi namenjeni prvenstveno ljudima iz struke.
- U osnovi obrade problema treba koristiti citate specifične za datu problematiku i relevantne ranije radove koji su esencijalni za fenomen koji obrađujemo.
- Važno je da problem koji obrađujete bude potpuno razumljiv za najširu profesionalnu publiku.

- Metod treba da opiše u detalje kako će studija biti izvedena.
- Posebno je važno da se obezbede informacije koje će omogućiti obnovljivost istraživanja ili studije jer je obnovljivost jedan od ključnih kriterijuma naučnosti .
- Uzorak treba prikazati kratko i jasno, ali ne izostaviti najvažnije činjenice o jedinicama zahvaćenim istraživanjem..
- Ne treba prikazivati i opisivati neznačajne statističke nalaze.
- Nije poželjno prikazivati nalaze po modelu „ajtem-po-ajtem” jer je zaključivanje na osnovu pojedinačnih ajtema metodološki neopravdano..
- Ne treba izvoditi grafikone za podatke koje smo već dali u tabeli.
- Podaci u tabelama i grafikonima treba da budu vidljivi i pregledni na prvi pogled.
- Naslov tabele treba da odražava ono šta tabela prikazuje – isto važi i za grafikon.
- Tabele i grafikoni treba da „plivaju“ u tekstu, a ne da slede jedno iza drugog.
- U rad treba uneti samo one tabele i grafikone koji su značajni za nalaze istraživanja.

- Literatura (izvori) se izlistava po alfabetskom redu, odnosno azbučnim redom u zavisnosti od pisma na kojem je pisan rad.
- U popisu literature treba navesti samo one radove koji su direktno korišteni i na koje smo se pozvali.
- Neprihvatljivo je imati u popisu literature jedinice koje nismo koristili ili u tekstu navoditi jednicu koje nema u popisu literature.
- Napomena o autoru se daje u fusnoti naslova kada je u pitanju članak u naučnom ili stručnom časopisu, a na početku ili na kraju kada se radi o knjizi.

- Afiliacije : ustanova, grad, država
- primer:
- Univerzitet u Tuzli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Tuzla, Bosna i Hercegovina
- U slučaju kada autori ne dolaze iz iste institucije nakon prezimena autora kao i ispred afiliacije u superskriptu napisati broj primer:
- Medina VANTIĆ-TANJIĆ¹, Fadil IMŠIROVIĆ² ¹Univerzitet u Tuzli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Tuzla, Bosna i Hercegovina
- ²Dom zdravlja, Gradačac, Bosna i Hercegovina

- Apstrakt:

treba da sadrži kratki prikaz rada (uvod, cilj, metode, ključni rezultati i zaključak) (od 150-300 reči)

Ključne reči: 3-5

Ključne reči: intelektualna ometenost, fizičko zdravlje, mentalno zdravlje

- Tekst rada:
- Originalni naučni radovi treba da sadrže sledeća poglavlja:
 - Uvod
 - Metode rada (uzorak istraživanja, merni instrumenti, način sprovođenja istraživanja i metode obrade podataka)
 - Rezultati i diskusija i
 - Zaključci.

Naslovi poglavlja velikim slovima, bold

- Naslov tabela 10 pt regular, levo poravnanje
- Tabele se centriraju
- Obeležavaju se arapskim brojevima
- Naslov odmah iznad tabele (bez reda razmaka) primer:
Tabela 1. Testiranje razlike na dimenzijama samopimanja

- Slike
- Slikama se zovu svi oblici grafičkih prikazivanja i poželjno je da budu u crno-belaj tehnici - Slike centrirati - Naslov slike 10 pt regular, levo poravnanje, obeležavaju se arapskim brojevima odmah ispod slike (bez reda razmaka)
- primer: Slika 1. Rezultati t-testa u odnosu na auditivne sposobnosti

- Naslov Literatura
- Navođenje referenci abecednim redom, 10 pt, regular, obostrano poravnanje

- Etička pitanja
- U delu Metode rada u sklopu objašnjenja načina sprovođenja istraživanja treba naznačiti da li su procedure istraživanja ispunile sve potrebne etičke standarde. Potrebno je navesti da li je istraživanje sprovedeno u skladu sa propisima institucije gde se istraživanje obavlja ili da li su se tokom istraživanja poduzeli odgovarajući koraci u pogledu pristupa istraživanju, dobijanja saglasnosti, poverljivosti i anonimnosti.

OBJAŠNENJE NAČINA CITIRANJA REFERENCI U TEKSTU

- **Referisanje i beleženje bibliografskih izvora u tekstu rukopisa treba da bude u skladu sa APA pravilima– The Publication Manual of the American Psychological Association, 6th ed., 2010.**

- Kada se u tekstu navode podaci drugih autora, njihove sintagme, ideje, pojmovi i slično izvor se daje u tekstu, a ne u fusnotama. Referenca se stavlja u zagrade i treba da sadrži prezime autora, godinu izdanja i, u slučaju doslovnog navoda, stranicu.
- (primer: Mićanović, 2018, str. 45 ili Hariss, 2010, pp. 24)

- Ako se u članku citira referenca sa dva autora, treba oba autora navesti na svakom mestu gde se citira njihov rad
- primer: Nikolić i Vantić-Tanjić, 2010 ili
Zimbardo & Boyd, 1999

- Ako se u radu citira referenca sa tri do pet autora, prvi put se u tekstu pišu svi autori
- primeri:
- (Burge, Quellette-Kuntz, & Lysaght, 2007; Vantić-Tanjić, Nikolić, Imširović, & Begić, 2016), a u svim narednim citatima piše se prezime prvog autora, sa dodatkom et al (za reference na engleskom i drugim stranim jezicima),
- odnosno dodatkom i sar. (za reference na bosanskom/srpskom/hrvatskom jeziku), uz godinu izdanja, odvojenu zarezom
- primeri: (Burge et al., 2007; Vantić-Tanjić i sar., 2016)

- Ako se u radu citira referenca sa tri do pet autora, prvi put se u tekstu pišu svi autori
- primeri: (Burge, Quellette-Kuntz, & Lysaght, 2007; Vantić-Tanjić, Nikolić, Imširović, & Begić, 2016), a u svim narednim citatima piše se prezime prvog autora, sa dodatkom et al (za reference na engleskom i drugim stranim jezicima), odnosno dodatkom i sar. (za reference na srpskom /bosanskom/jeziku), uz godinu izdanja, odvojenu zarezom
- primeri: (Burge et al., 2007; Vantić-Tanjić i sar., 2016)

- Ukoliko se citira referenca sa šest i više autora, u tekstu se navodi samo prezime prvog autora, dodatak et al (za reference na engleskom i drugim stranim jezicima), odnosno dodatak i sar. (za reference na srpskom/bosanskom/hrvatskom jeziku), uz godinu izdanja, odvojenu zarezom (primjer: Bax et al., 2005

- Ukoliko se autor u rukopisu istovremeno poziva na više izvora, reference u zagradi treba da budu navedene abecednim redom, odvojene tačkom i zarezom, a ako ima više referenci istog autora, onda i hronološki, odvojeno zarezom
- primjer: (Begić, 2017; Junuzović-Žunić, 2002, 2013; Teskeredžić, 2014).
- U slučaju da se u tekstu pojavljuje više referenci jednog ili više istih autora iz iste godine, neophodno je nakon godine izdanja navesti po jedno malo slovo za svaku od referenci, počevši od slova a za izvor koji se prvi pojavljuje u tekstu (primjeri: Kiš-Glavaš, 2010a; Kiš-Glavaš, 2010b; Kiš-Glavaš, 2012a,b)

RENCI U POPISU

LITERATURE

- Na kraju rada, u popisu literature treba navesti sve izvore koji se referišu ili navode u tekstu članka. Lista referenci se formira prema APA pravilima - The Publication Manual of the American Psychological Association, 6th ed., 2010. Dakle, abecednim redom po prezimenima autora i hronološkim redom za radove istog (istih) autora. Reference se navode u izvornom obliku, na pismu na kom su objavljene. Pri navođenju internetskih izvora neophodno je naznačiti datum preuzimanja informacija.

Primeri navođenja članka sa jednim autorom:

- 1. Kiš-Glavaš, L. (2009). Aktivnosti i prepreke u zasnivanju radnog odnosa za osobe s invaliditetom. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 45(1), 63-72.
- 2. Lysaght, R. (2010). Editorial: Employment as a Path to Inclusion. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 7(4), 233-234.

Primeri navođenja članka sa dva autora

- 1. Babić, Z., i Leutar, Z. (2010). Položaj osoba s invaliditetom na tržištu rada Republike Hrvatske. *Socijalna ekologija*, 19(2), 195-213.
- 2. Austin, B. S., & Lee, C. L. (2014). A Structural Equation Model of Vocational Rehabilitation Services: Predictors of Employment Outcomes for Clients with Intellectual and Co-occurring Psychiatric Disabilities. *Journal of Rehabilitation*, 80(3), 11-20.

Primeri navođenja članka sa tri do pet autora

- 1. Radić Šestić M., Milanović Dobrota, B., & Radovanović, V. (2013). Zainteresovanost osoba sa lakom intelektualnom ometenošću za zaposlenje. *Beogradska defektološka škola*, 19(1), 171-182.
- 2. Burge, P., Quellette-Kuntz, H., & Lysaght, R. (2007). Public views on employment of people with intellectual disabilities. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 26, 29-37.

Primer navođenja članka sa šest i više autora

- 1. Bax, M., Goldstein, M., Rosenbaum, P., Leviton, A., Paneth, N., Dan, B., ... & Damiano, D. (2005). Proposed definition and classification of cerebral palsy. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 47(8), 571-576.

Primer navođenja članka sa DOI brojem

- 1. Andrews, A., & Rose, J.L. (2010). A Preliminary Investigation of Factors Affecting Employment Motivation in People With Intellectual Disabilities. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 7(4), 239-244. DOI: 10.1111/j.1741-1130-2010.00272.x

Primeri navođenja knjiga:

- 1. Gligorović, M. (2015). *Procena radnih sposobnosti, sklonosti i veština osoba sa intelektualnom ometenošću*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Izdavački centar (ICF).
- 2. Harris, J. C. (2006). *Intellectual Disability: Understanding its Development, Causes, Classification, Evaluation, and Treatment*. New York: Oxford University Press.

Primeri navođenja poglavlja knjige

- 1. Jablan, B., & Hanak, N. (2008). Teorija uma dece sa oštećenjem vida. U N. Glumbić (Ur.), *Teorija uma dece sa posebnim potrebama* (str. 96-110). Beograd: Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju – Izdavački centar (CIDDD).
- 2. Moriss, J.R., & Moriss, Y.P. (2011). Developmental Disabilities. In S.R. Flanagan, H. Zaretsky & A. Moroz (Eds.), *Medical aspects of disability: A handbook for the rehabilitation professional - Forth Edition* (pp. 237-264). New York: Springer Publishing Company

Primeri navođenja članka iz zbornika radova

1. Petričević, M., & Vantić-Tanjić, M. (2018). Samopoimanje braće i sestara djece s posebnim potrebama. U M. Nikolić & M. Vantić-Tanjić (Ur.), Zbornik radova „Unapređenje kvalitete života djece i mladih“ (str. 247-259). Tuzla: Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mladih.
2. Nikolic, M., Vantic-Tanjic, M., & Imširović, F. (2010). Influence of gender on friendship quality evaluation at students with slow cognitive development in regular education conditions. In G. Nedovic et al. (Eds.), „Special education and rehabilitation-science and/or practice“ (pp. 725-748). Sombor: Society of Special Educators and Rehabilitators of Vojvodina, Novi Sad.

Primeri navođenja doktorskih disertacija i magistarskih radova:

- 1. Bratković, D. (2002). *Kvaliteta življenja osoba s umjerenom i težom mentalnom retardacijom u obiteljskim i institucionalnim uvjetima života* (Doktorska disertacija). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
- 2. Franchi, D. (1998). *Performance profile of children with learning disabilities and sensory integration dysfunction: An underlying constructional abilities deficit* (Doctoral dissertation). Toronto: Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto.

Primeri navođenja elektronskih izvora

- 1. Siperstein, G. N., Sugumaran, K., Norins Bardon, J., & Parker, R. C. (2004). *Attitudes of the Public in India towards People with Intellectual Disabilities* /online/. Retrieved on 25th January 2018 from https://media.specialolympics.org/soi/files/healthy-athletes/ResearchStudies/India_Full_Report.pdf
- 2. **Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. (2008). Preuzeto 2. listopada 2014. sa <http://skupstinabd.ba/ba/zakoni/ba/zakon-oobrazovanju-u-osnovnim-i-srednjim-kolama.html>**

Vankuverski sistem (tzv. autor-broj sistem).

- Reference su označene arapskim brojevima u zagradi i to prema redosledu pojavljivanja u tekstu: «Kardiovaskularne bolesti su vodeći uzrok smrtnosti u većini razvijenih zemalja (1) kao i značajan uzrok invalidnosti, gubitka radne sposobnosti, prevremene smrtnosti i sve većih troškova zdravstvene zaštite (2-5).» Ako se neka referenca citira i kasnije u tekstu, ima isti redni broj: «što pokazuje da je velika smrtnost od kardiovaskularnih bolesti (1)» U tekstu se može navesti i autor u slučaju kada treba naglasiti baš određenog autora: «Brown (2) je pokazao da...»
- U konačnom spisku literature, reference se ređaju u nizu prema redosledu (broju) njihovog prvog pojavljivanja u tekstu:
 1. Smith SD, Jones AD. Organ donation. N Engl J Med. 2001;657:230-5.
 2. Brown JG. Asphyxiation. Med J Aust. 2003; 432:120-4.
- U ovom sistemu citiranja literature, veoma je važno da se pravilno koristi puntuacija i da je redosled prikazanih detalja reference ispravan

STILOVI

stil	gde se najčešće koristi
APA	psihologija, društvene nauke, u svetu najčešće korišćen način citiranja
MLA	umetnost, književnost, humanističke nauke
AMA	medicina, biološke nauke
Čikago	istorija, ekonomija, društvene nauke
CSE	prirodne nauke

NAPOMENE

- BUDITE DOSLEDNI U PRIMENI STILA CITIRANJA!
- AKADEMSKI KOREKTNO NAVODITE IZVORE!
- PARAFRAZIRAJTE (A NE COPY-PASTE!) I POZOVITE SE NA IZVOR!
- SVI IZVORI NAVEDENI U „OTVORENOM TEKSTU“ MORAJU BITI NAVEDENI I U POPISU REFERENCI (LITERATURI, BIBLIOGRAFIJI)!